

Sisekaitseakadeemia

Politsei - ja Piirivalvekolledž

Janek Laaneväli

RESSURSIMAHUKATE SÜNDMUSTE LAHENDAMISE ÕPPUSTE
KORRALDAMINE JA JÄRELDUSTE RAKENDAMINE POLITSEI- JA
PIIRIVALVEAMETIS AASTATEL 2011-2013

Lõputöö

Juhendaja:

Priit Saar

MA

Muraste 2014

ANNOTATSIOON

Kolledž: Sisekaitseakadeemia Politsei- ja Piirivalvekolledž Kuu ja aasta: Aprill 2014	
Töö pealkiri: Ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste korraldamine ja järeltunde rakendamine Politsei- ja Piirivalveametis.	
Töö autor: Janek Laaneväli	Allkiri:
Lühikokkuvõte: Töö on 44 lehel eesti keeles. Töö vormistamisel on aluseks võetud "Kirjalike üliõpilastööde vormistamise juhend", kinnitatud rektori 06.01.2012 käskkirjaga nr 6.1-5/1. Töö uurimisobjektiks on ressursimahukate sündmuste lahendamise õppused ja nende järeltunde rakendamine Politsei- ja Piirivalveametis. Uurimistöö eesmärk on lahenduse välja pakkumine ressursimahukate õppuste järeltundena väljatoodud probleemide efektiivsemaks lahendamiseks. Eesmärgi saavutamiseks on autor püstitanud järgmised uurimisküsimused: 1) kas 2011- 2013 läbiviidud ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeltundes esines korduvaid probleeme; 2) milline on PPA praktika ressursimahukate sündmuste lahendamise õppustel esinenud probleemide kõrvaldamiseks. Uurimismeetodina kasutas autor dokumendianalüüsi. Dokumendianalüüsi valimisse kuulusid 2011- 2013 koostatud ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste kokkuvõtted ning samal ajavahemikul koostatud õppuste järelduste rakenduskavad. Kvalitatiivse andmekogumismeetodina kasutas autor poolstruktureeritud ekspertintervjuud. Kokku viidi läbi 5 intervjuud prefektuurides ressursimahukaid õppuseid korraldavate ametnikega, Politsei- ja Piirivalveametis õppuste korraldamist koordineeriva ametnikuga ning Sisekaitseakadeemia Politsei- ja Piirivalvekolledži vastava valdkonna õppejõuga, kes varasematel aastatel tegeles prefektuuris ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste korraldamisega. Töö tulemusena kaardistas autor ajavahemikul 2011- 2013 korraldatud ressursimahukate sündmuste lahendamise õppustel kordunud vead ning parandusettepanekud, selgitas õppuste järeltundest tulenevate probleemide lahendamise praktikat Politsei- ja Piirivalveametis ning pakkus välja lahenduse ressursimahukate õppuste järeltundena väljatoodud probleemide efektiivsemaks lahendamiseks. Autor omab praktilist töökogemust politseisüsteemis alates 2003 aastast, Politsei- ja Piirivalveameti korralduspolitseiosakonna kriisiohjebüroo juhtivkorraldusametnikuna alates 2011 aasta jaanuarist. Alates 2011 aastast on töö autor pidevas kokkupuutes ressursimahukate õppuste läbiviimisega Politsei- ja Piirivalveametis.	
Võtmesõnad: Õppus; ressursimahukas sündmus; järeltunde rakendamine; politsei; väljaõpe.	
Keywords: exercise; resource-intensive event; Implementation of the findings; the police; training.	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia	
Kaitsmisele lubatud	
	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja:	Allkiri:

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. VÄLJAÕPPE KORRALDAMISE ALUSED	6
1.1 Koolituste korraldamine Politsei- ja Piirivalveametis	7
1.2 Ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste korraldamine Politsei- ja Piirivalveametis	10
2. EMPIIRILINE UURING	18
2.1 Eesmärk ja uurimisülesanded	18
2.2 Meetod, valim ja protseduur	18
2.3 Dokumendianalüüs	19
2.4 Intervjuu	28
KOKKUVÕTE	32
SUMMARY	35
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	36
LISA 1: KOOLITUSKAVA TEKKE PROTSESSI JOONIS	41
LISA 2: ANALÜÜSITUD DOKUMENTIDE LOETELU	42
LISA 3: INTERVJUU STRUKTUUR	44

SISSEJUHATUS

Ajalooliselt on õigusriigis politseile välja kujunenud ülesanded, millega igapäevatoos tegeleda tuleb ning millega toimetulekuks valmis olema peab.

Ühiskonna pideva arengu ja muutumises olemisega on ka politseile tekkinud lisaülesanded, mis eeldavad rohkem teadmisi ja paremat treenitust.

Toon siinjuures näite ülesandest, mille edukus oleneb eelkõige professionaalsusest, heast treenitusest ning koostööst. Iga- aastaselt tuleb politseil otsida maastikule kadunud inimesi, abistada päästjaid ja kiirabitöötajaid suurte õnnetuste lahendamisel ning tagada avalik kord suurüritustel. Sellele lisaks tuleb olla valmis sekkuma sündmustesse, mille toimumisel tekib suur hulk inimkannatanuid ning suur varaline kahju.

Eelnimetatud sündmustel ei ole kunagi head lahendust, mis kõigi sündmusega puutumuses olevate isikute jaoks kahjutut tulemit pakuks. Sellistest olukordadest on aga võimalik minimaalsete kahjudega väljuda juhul, kui sellisteks sündmusteks valmis olla.

Valmisoleku loomine ressursimahukate sündmuste¹ lahendamiseks on alati väga mitmetahuline ning hõlmab endas tegevuste kogumit regulatsioonide loomisest, koostöölepetest, varustuse täiendamisest ja kaasajastamisest. Kõik eelmainitud abinõud toimivad aga ainult juhul, kui neid toetada asjakohase väljaõppega.

Käesoleva lõputöö uurimisobjektiks on ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeldused ning nende rakendamine Politsei- ja Piirivalveameti (*Edaspidi PPA*) edaspidises tegevuses. Oma töös seab autor eesmärgiks kirjeldada õppuste korraldamist PPA-s, keskendudes perioodil 2011- 2013 korraldatud õppuste kokkuvõtetes välja toodud korduvatele probleemidele

¹ Ressursimahukas sündmus on sündmus, mille lahendamisele on kaasatud tavapärasest suuremaarvulised politseijõud ja/või koostööpartnerid ning esineb kõrgendatud oht isiku elule, kehalisele puutumatusel, füüsilisele vabadusele, suure väärtusega varalisele hüvele või on oht suure keskkonnakahju tekkimisele.

ning õppustest tulenevate järeltõrgete rakendamisele esinenud puuduste kõrvaldamiseks. Autorile teadaolevalt ei ole ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeltõrgete rakendamist varasemalt uuritud. Käesoleva uurimistõrge teema on aktuaalne, kuna täna puudub PPA-s ühtne ja tõhus praktika õppuste järeltõrgete rakendamiseks, et õppuste läbiviimise käigus esilekerkinud probleeme lahendada.

Lõputõrge eesmärgiks on lahenduse välja pakkumine ressursimahukate õppuste järeltõrgetena väljatõrgetud probleemide efektiivsemaks lahendamiseks. Eesmärgi saavutamiseks on autor püstitanud järgmised uurimisküsimused:

- 1) kas 2011- 2013 läbiviidud ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeltõrgetes esines korduvaid probleeme;
- 2) milline on PPA praktika ressursimahukate sündmuste lahendamise õppustel esinenud probleemide kõrvaldamiseks.

Tõrge on jaotatud kahte peatükki. Esimeses peatükis käsitletakse koolituste ja õppuste, kui väljaõppe ühe osa, praegust praktikat PPA-s. Teises peatükis analüüsitakse lõputõrge empiirilise osana 2011 - 2013 korraldatud õppuste kokkuvõtetes tehtud järeltõrgete ning vaadeldakse ülalnimetatud ajavahemikus läbiviidud õppuste järeltõrgete rakendamise praktikat PPA-s, samuti analüüsitakse ekspertintervjuude tulemusi. Valimi 2011 - 2013 valis autor seetõttu, et 2011. aastaks oli prefektuurides välja kujunenud ühtne praktika õppuste kokkuvõtete koostamisest, lisaks sellele korraldati antud perioodil õppuseid süsteemselt, kuna valitsemisala arengukavasse olid sisse viidud punktid, mis panid PPA- le kohustuse korraldada ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuseid etteantud teemadel ja -mahus. 2011 aastale eelnenud perioodil korraldati küll õppuseid, kuid õppuste dokumentatsiooni olemasolu ja kvaliteet varieerusid tugevalt.

1. VÄLJAÕPPE KORRALDAMISE ALUSED

Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015 defineerib mõistet turvalisus järgnevalt: „Paljude kaasabil loodav ühiskonna seisund, milles inimene tunneb ennast kaitstult ja tagatud on tegelik ohutu elukeskkond, vähendades tõenäosust sattuda ohuolukorda, suurendades võimekust ohule reageerida ja leevendada ohu realiseerumisel tekitatud kahju. Paljude kaasabil tähendab igaühe, sealhulgas nii avaliku, mittetulundus- ja erasektori kui ka iga üksikisiku, kohustust aidata kaasa turvatunde kui psühholoogilise heaolu ja ohutu elukeskkonna säilitamisele oma õiguskouuleka ja kohusetundliku käitumisega“. (Riigikogu 17.06.2008 otsus RT I 2008, 25, 165)

Dokumendis Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015 kajastatakse muude teemade hulgas ka valmisoleku tõhustamisest isikuvastaste kuriteosündmuste lahendamisel ning illegaalse immigratsiooniga seotud sündmuste lahendamisel. Turvalisuspoliitika põhisuundades määratletud ühtsete põhimõtete elluviimise ja eesmärkide saavutamise üle teostab järelevalvet Siseministerium. (Riigikogu 17.06.2008 otsus RT I 2008, 25, 165)

Turvalisuse tagamisel reguleerib politsei ülesandeid politsei ja piirivalve seadus (PPVS), mille § 3 lõige 1, sätestab ülesannetena:

- 1) avalikku korda ähvardava ohu ennetamise, väljaselgitamine, tõrjumise ja avaliku korra rikkumise kõrvaldamise, kui see ülesanne ei ole muu seadusega antud muu haldusorgani pädevusse või kui pädev haldusorgan ei saa õigeaegselt seda ülesannet täita;
- 2) kodakondsuse ja migratsiooni valdkonna asjade korraldamise;
- 3) otsingu- ja päästetöö tegemise ning merereostuse avastamise ja likvideerimise korraldamise sise- ja territoriaalmeres, majandusvööndis, Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel ning muus piiriveekogus;
- 4) otsingutööde tegemise maismaal lennuõnnetuse korral;
- 5) piirivalve valdkonna asjade korraldamise;
- 6) Vabariigi Presidendi ja tema perekonna, samuti seaduses sätestatud juhul ametist lahkunud presidendi, peaministri, välisriigi riigipeade, valitsusjuhtide, välisministrite

ning siseministri poolt määratud isikute kaitsmise ning Vabariigi Valitsuse poolt käesoleva määratud objektide valvamise;

- 7) muude seadusest ja selle alusel antud õigusaktidest tulenevate ülesannete täitmise (politsei ja piirivalve seadus, 06.05.2009).

Ülaltoodule tuginedes võib kokkuvõtlikult väita, et politseile täidab suurt rolli Eesti Vabariigi territooriumil elavate ning ka ajutiselt viibivate isikute turvatunde tõstmisel. Lisaks konkreetselt piiritletud ülesannetele on politseil kohustus ennetada, välja selgitada ja tõrjuda avalikku korda ähvardavat ohtu, samuti kõrvaldada avaliku korra rikkumised, mis on laialivalgud ning suurt hulka tegevusi koondav ülesanne. Kõikide kohustustega toimetulekuks on vaja ametnikele tagada professionaalne baasõpe, millega tegeleb Sisekaitseakadeemia Politsei- ja Piirivalvekolledž ning pädev täiendõpe, mille korraldust vaatlleb autor järgnevatel peatükkides.

1.1 Koolituste korraldamine Politsei- ja Piirivalveametis

Eelmises peatükis käsitletud PPA-le pandud ülesannete täitmiseks on asutusel vaja tagada isikkoosseisu valmisolek ja seda läbi vastavasisuliste regulatsioonide ja juhendite koostamise, varustuse hankimise ning väljaõppe. Lõputöös käsitleb autor PPA-s korraldatavaid õppuseid, kui täiendõppe praktilist vormi, millest tulenevalt on PPA-s korraldatavad koolitused ning õppused tihedalt seotud. Koolituse ja õppuse tihe seotus on välja öeldud ka kutseõppeasutuse seaduse (KutÕS) § 28 lg 5 koolipõhise õppevormi puhul on praktika osakaal kuni pool õppekava mahust (Kutseõppeasutuse seadus, 12.06.2013).

Koolituse ülesandeks on aidata saavutada organisatsiooni eesmärges töötajate arendamise kaudu. Koolitus on tihedalt seotud teiste personalijuhtimise valdkondadega - ta mõjutab otseselt personali töösooritust, motivatsiooni ja karjääri. Koolituse läbi on võimalik kujundada organisatsiooni kultuuri. (Avalike teenistujate koolitus ja arendamine... 17.01.2013.).

Ametnike koolitus ja arendamine on otseselt seotud avaliku teenistuse põhiolemuse ja arengueesmärkidega. Kompetentne, asjatundlik ja eetiline ametnik on avaliku teenistuse peamine strateegiline edutegur. Avalike teenistujate koolituse lõppeesmärgiks on tagada avaliku halduse tõhus toimimine. (Avalike teenistujate koolitus ja arendamine... 17.01.2013.).

Raamistiku täiendõppe korraldamisele PPA-s annab täiskasvanute koolituse seadus (TKS), sõnastades täiendkoolituse mõiste järgnevalt: käesoleva seaduse tähenduses on täiskasvanute koolitusasutused on riigi- ja munitsipaalasutused, koolitusluba omavad erakoolid, era- ja avalik-õiguslikud juriidilised isikud, kui täiskasvanute koolitus on nende seadusest või põhikirjast (põhimäärusest) tulenev tegevus ning füüsilisest isikust ettevõtjad. (Täiskasvanute koolituse seadus 10.11.1993). Seadus annab PPA-le küll võimaluse viia läbi täiendõpet kuid kuidas seda teha selliselt, et saavutada maksimaalne tulem, tuleb määrata asutuse siseselt.

Väljaõppe edukaks korraldamiseks on vaja valida õige ja tulemuslik õppemeetod. Õppemeetod, nagu iga teinegi meetod on vahend eesmärkide saavutamiseks. Seetõttu algab õppemeetodi valik õppija vajadustest lähtuva eesmärgi püstitamisest. Loomulikult ei ole õppija ega ka õpetaja eesmärgiks „teema läbi võtta“ või „tähelepanu juhtida“. Küll aga võib teema läbimine või tähelepanu juhtimine osutada vajalikuks kokkulepitud tulemuste saavutamiseks. Eesmärgid peaksid peegeldama põhilist nihet, mida õppe tulemusena oleks vaja saavutada õppija käitumises, teadmistes, arvamustes, mõtteviisis, hoiakutes vm. See nihe võiks seisneda näiteks uute teadmiste või oskuste omandamises, või olemasolevate ajakohastumises, arusaamade täpsustumises või arvamuste formeerumises, hoiakute muutumises, emotsionaalse rahulduse saamises, valmisoleku kujunemises tegutsemiseks, tunnetuslike võimete arenemises vm. (Märja, Lõhmus ja Jõgi 2003:167).

Parima tulemuse saavutamiseks on PPA struktuuris väljaõppega tegelev üksus, kes teeb tihedat koostööd kõikide PPA valdkondade struktuuriüksustega. Koolitusi planeerib ja korraldab tugiteenusena administratsiooni personalibüroo koolitus- ja arendustalitus koostöös prefektuuride, osakondade, büroode ja nende allstruktuuriüksustega (PPA peadirektori käskkiri nr 181, 11.05.2012). PPA administratsiooni põhimääruse punkt 6.4 loetleb PPA personalibüroo koolitus- ja arendustalituse põhiülesannetena teiste hulgas:

- 1) ameti struktuuriüksuste koolitusvajaduse koondamine, teenistujatele tööalaste koolituste planeerimine, analüüsimine ja korraldamine ning sellekohase arvestuse pidamine;
- 2) väliskoolituste planeerimise ja korraldamise tagamine;
- 3) abipolitseinikele täienduskoolituste korraldamine ja sellekohase arvestuse pidamine (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 247, 15.07.2013).

Personalibüroo koolitus- ja arendustalitus on PPA- s korraldatavat väljaõpet juhtiv ning koordineeriv struktuuriüksus. Igal valdkonnal on aga olemas koolituseesmärgid, mida koordineerivad valdkondade arendusbürood. Piirkondlikult koordineerivad väljaõpet prefektuurid. PPA korrakaitsepolitseiosakonna (*edaspidi KKPO*), kodakondsus- ja migratsiooniosakonna ning keskkriminaalpolitsei arendusbüroodele on põhimäärusega ülesandeks pandud oma valdkonna koolitusvajaduse väljaselgitamine ning ülepolitseilise koolituskava koostamisel osalemine. Lisaks sellele on KKPO kriisiohjebüroo ülesandena märgitud politsei kriisireguleerimisalase valmisoleku ja väljaõppe korraldamine. (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektorikäskkiri nr 385, 26.12.2013), (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektorikäskkiri nr 247, 15.07.2013).

PPA piirivalveosakonna (*edaspidi PVO*) põhimääruse punktis 3.4.6 on nimetatud PVO arendusbüroo merehaldustalituse ülesandena talituse tegevusvaldkonnas riigisiseste ja rahvusvaheliste õppuste ning operatsioonide planeerimine. PVO mereturvalisuse büroo ülesandeks on tegevuskava punktiga 6.1 pandud büroo tegevusvaldkonnas riigisiseste ja rahvusvaheliste õppuste ning operatsioonide läbiviimise korraldamine (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektorikäskkiri nr 385, 26.12.2013).

PPA Põhja, Ida, Lõuna ja Lääne prefektuuri põhimäärustes sätestatakse prefektuuride kohustus koordineerida ning läbi viia süüteoennetusalasid üritusi ja koolitusi, samuti korraldada kriisialaseid õppuseid ning Ida ja Lõuna prefektuuri piirivalvebüroode valmidusüksusele on pandud kohustus läbi viia täiendkoolitust, sealhulgas eriolukordades tegutsemise koolitust. (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektorikäskkiri nr 385 lisa 6, 26.12.2013), (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektorikäskkiri nr 247, 15.07.2013).

Seega on struktuuriüksuste põhimäärustega reguleeritud, et PPA põhivaldkondade koolitusvajadused koondab ning otsustab iga põhivaldkonna arendusega tegelev struktuuriüksus. Spetsiifilisemad koolitusvajadused, näiteks merepääste ja süüteoennetus, koondab ja otsustab antud valdkonnaga tegelev struktuuriüksus. Valdkonnaülesed koolitusvajadused nagu kriisireguleerimine ja ressursimahukate sündmuste lahendamine, koondab ja otsustab kriisiohjebüroo. Nii jääb iga valdkonna koolitusvajaduste hindamine, õppemeetodi valik ja

väljaõppe korraldamine valdkonda arendava struktuuriüksuse kanda, samade asjade eest valdkonnaüleste koolitusvajaduste osas vastutab aga kriisiohjebüroo.

Siseregulatsioonina on PPA-s kinnitatud koolituspõhimõtted, mille kohaselt on koolituse eesmärk politseiametnike ja teiste teenistujate arendamine PPA eesmärkide täitmiseks ning teenistuseks vajalike teadmiste, oskuste omandamiseks ja hoiakute kujundamiseks, arendamiseks ning ühiskonna vajadustega vastavuses hoidmiseks (PPA peadirektori käskkiri nr 181, 11.05.2012). Sellele eelnenud perioodil kehtestas koolituspõhimõtted PPA-s peadirektori käskkiri, mis defineeris koolituse eesmärgi sama sõnastusega (PPA peadirektori käskkiri nr 180, 05.05.2011).

PPA tööalase koolituse vormideks on:

- 1) avatud koolitus - koolitusasutuse poolt avalikult väljapakutud koolitus;
- 2) tellimuskoolitus - koolitusasutusest tellitud koolitus;
- 3) sisekoolitus, sh. info- ja õppepäev - teenistujatele korraldatud koolitus, kus koolitajad on Politsei- ja Piirivalveameti teenistujad (PPA peadirektori käskkiri nr 181, 11.05.2012).

1.2 Ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste korraldamine Politsei- ja Piirivalveameti

Mari Karm on oma doktoritöös seisukohal, et töötajal on keeruline rakendada oskuseid igapäevaelus ja – töös, kui need on omandatud koolitustel, mille õppemeetodiks on teoorialoengud ning olukordade kirjeldamine. Keeleliste teadmiste ülekandmine praktilistesse tegevustesse võib õppijale liialt keerukaks osutuda (Karm 2007: 51). Just sellepärast on PPA- s korraldatavad õppused teooria koolituste lahutamatu osa, kus seotakse teoorias õpitu praktilise tegevusega ehk teisisõnu tegeletakse kogemusliku õppega. Kõige tuntum kogemusõppe pooldaja oli haridusfilosoof John Dewey, kes uskus kindlalt, et „nael kogemust on parem, kui tonn teooriat lihtsalt seetõttu, et ainult kogemuses peitub mis tahes teooria eluline ja tõestatav tähendus“ (Dewey 1916, ref Sweitzer ja King 2004: 23). Kindlasti aga ei ole mõttekas loota ainult kogemusele, mida ametnikud saavad õppustelt. Parima tulemuse saavutamiseks tuleb leida tasakaal teooria ja praktika vahel ning õppuseid tuleb lugeda üheks õppemeetodiks teiste hulgas.

Õppus on hädaolukorra seaduse (HOS) §8 mõistes ühe või enama hädaolukorra lahendamise protseduuride ja võimekuse kontrolli eesmärgil korraldatud kõiki pädevaid asutusi hõlmav kriisireguleerimisõppus, mis koosneb staabi- ja välikomponendist, staabikomponendist või välikomponendist (Hädaolukorra seadus, 15.06.2009).

Õppuse eesmärk on tagada kriisireguleerimises osalevate asutuste valmisolek hädaolukorra lahendamiseks ja läbi selle elanikkonna, looduskeskkonna ja majanduskeskkonna kaitse ning elutähtsa teenuse tõhusam kaitse ja toimimine hädaolukorras. (Siseministri määrus nr 27, 27.07.2009).

HOS § 3 alusel jagunevad õppused üleriiklikeks, regionaalseteks ja kohalike omavalitsuste õppusteks. Üleriigiline õppus on õppus, kus osaleb Vabariigi Valitsuse kriisikomisjon. Regionaalne õppus on õppus, kus osaleb vähemalt üks regionaalne kriisikomisjon. Kohaliku omavalitsuse õppus on õppus, kus osaleb vähemalt ühe kohaliku omavalitsuse kriisikomisjon. Kohaliku omavalitsuse kriisikomisjon korraldab õppusi hädaolukorra seaduse § 34 lõikes 9 nimetatud elutähtsa teenuse toimimise ja selle taastamise võime kontrollimiseks.

Üleriigiline hädaolukorra lahendamise õppus korraldatakse vähemalt üks kord nelja aasta jooksul, regionaalne kriisikomisjon korraldab regionaalse õppuse vähemalt üks kord aastas, kohalik omavalitsus, kus elab üle 40 000 elaniku, korraldab kohaliku omavalitsuse õppuse vähemalt üks kord aastas (Hädaolukorra seadus, 15.06.2009).

Hädaolukorrasedades käsitletud õppused on suunatud riigi toimimise tagamise harjutamiseks ning toimimise tagamiseks koostatud plaanide testimiseks. PPA on üks paljudest osapooltest, kes õppusel osaledes täidab oma rolli suure plaani toimimiseks. Sarnane korraldus on Euroopa riikides levinud praktika. Näiteks Inglismaal korraldatakse sarnaselt Eestile kriisiplaanide testimiseks õppuseid, mille kolm peamist eesmärki on:

- hinnata plaanide vastavust reaalsusele;
- anda ametkondade reageerijatele praktiline kogemus kriisisituatsiooni lahendamisel;
- testida kirjapandud ja väljakujunenud protseduure kriisisituatsiooni lahendamisel (Emergency planning and preparedness... 17.04.2014.).

Lisaks HOS-ist tulenevatele õppustele korraldab PPA väiksemaid oma vastutusallas olevate sündmuste lahendamise harjutamisele orienteeritud õppuseid, mis on oma olemuselt samuti ressursimahukad, kuid kuhu ei ole vajalik ja ega ka mõistlik kõiki lahendamispädevusega ametkondi kaasata, kuna sellises mahus korraldatud õppused on väga kulukad ja nende korraldamine nõuab suurt ajalist- ja inimressurssi. Seetõttu kaasatakse enamusele ametkonnasisest valmisolekut tõstvatele õppustele vaid need koostööpartnerid, kelle tegevused harjutatava sündmuse lahendamisel on väga suureulatuslikud või määrava tähtsusega ametkonna siseste tegevuste toetamisel. PPA-s korraldab iga prefektuur vastavalt prefektuuri tegevuskavale ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuseid ja tulenevalt prefektuurisisest vajadusest teisi õppuseid, kaasates reeglina õppustele ka Päästeameti ning Terviseameti.

Prefektuuride tegevuskavades sätestatud õppused saavad alguse kõrgetasemelistest ja suure üldistusastmega dokumentidest. Valitsemisala arengukavas 2011- 2014 (VAAK) on oluliste tegevustena politsei ressursimahukaks sündmuseks valmisoleku tagamisel loetletud:

- 1) politsei ressursimahukamateks sündmusteks valmisoleku tagamiseks viiakse 2011-2014 läbi iga-aastaselt 1 200 politseiametniku koolitamiseks 60 õppust ja koolitust kogumahus 17 000 tundi;
- 2) igas prefektuuris viiakse läbi vähemalt üks äkkrünnaku teemaline ametkondadevaheline koostööõppus aastas;
- 3) igas prefektuuris viiakse läbi vähemalt üks otsingu teemaline ametkondadevaheline koostööõppus aastas;
- 4) Ida ja Lõuna prefektuurides viiakse läbi vähemalt üks ametkondadevaheline koostööõppus ressursimahuka piirivahejuhtumi lahendamiseks (Siseministeerium...07.03.2014.).

Sama ülesandeid korraldatakse ka Valitsemisala tegevuskavades 2011- 2013 (VATK) (Politsei- ja Piirivalveamet...07.03.2014.) ning asutuse tegevuskavades 2011- 2013 (ATK):

- 1) politsei ressursimahukamateks sündmusteks valmisoleku tagamiseks viiakse 2011-2014 läbi iga-aastaselt 1 200 politseiametniku koolitamiseks 60 õppust ja koolitust kogumahus 17 000 tundi;
- 2) igas prefektuuris viiakse läbi vähemalt üks äkkrünnaku teemaline ametkondadevaheline koostööõppus aastas;

- 3) igas prefektuuris viiakse läbi vähemalt üks otsingu teemaline ametkondadevaheline koostööõppus aastas;
- 4) Ida ja Lõuna prefektuurides viiakse läbi vähemalt üks ametkondadevaheline koostööõppus ressursimahuka piirivahejuhtumi lahendamiseks (Politsei- ja Piirivalveamet...07.03.2014.).

Eelpool kirjeldatu paneb PPA-le küll kohustuse ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuseid korraldada, kuid 2013. aastani ei olnud õppuste korraldamine PPA siseselt reguleeritud. Õppuseid korraldati tuginedes parimale praktikale ning erinevatele rahvusvahelistele meetodikatele, mida erinevate prefektuuride õppuseid korraldavad ametnikud oma parema äranägemise järgi kasutatavaks pidasid. Ainsa siseregulatsioonina käsitles õppuste temaatikat „Politsei õppuste kokkuvõtete koostamise kord“, mis sätestas politseis korraldatavate õppuste liigid ja õppuste kokkuvõtete koostamise ning edastamise korralduse (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 496, 24.11.2010). Võrreldes 2010 aastale eelnenud ajale oli see edasiminekuks, kuna õppuste korraldajatel tekkis kohustus õppuse käigus esilekerkinud probleemid fikseerida. Hea õppus ei ole ilmtingimata see õppus, mis laabub veatult, vaid pigem see, mille käigus saadakse vajalikke õppetunde puudujääkide osas (Preparation...2005). Õppuste kokkuvõtete koostamise ja edastamisega tekkis õppustel osalejatel võimalus saada tagasisidet oma soorituse kohta. Refleksioon on kogemusliku õppe põhimõiste. Selleks, et kogemus muutuks õppimiseks, tuleb peatuda, sündmusi meenutada ja analüüsida “ (Sweitzer, H. F. ja King, M. A. 2004: 25). Vaatamata õppuste kokkuvõtete koostamise kohustuse reguleerimisest jäi jätkuvalt lahendamata probleem, et neli prefektuuri korraldasid õppuseid erinevalt nii mahu kui ka saavutatavate eesmärkide osas. Sellest tulenevalt kerkis vajadus reguleerida õppuste korraldusprotsess selliselt, et isikkoosseisu väljaõpe oleks võimalikult ühtlane. Praegusel ajal reguleerib õppuste korraldamist „Politsei- ja Piirivalveameti õppuste korraldamise juhend“, kus juhendi mõistes käsitletakse õppusena õppimise ja/või kontrolli eesmärgil maksimaalselt tegelikkust jälgendavates tingimustes situatsiooniülesannete lahendamist. Õppus korraldatakse vastava sündmuse lahendamise mõistes asjassepuutuvatele asutustele ja eraõiguslikele juriidiliste isikutele ja/või sündmuse lahendamise juhtimisstruktuuridele PPA pädevuses olevate sündmuste lahendamise harjutamiseks (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 382, 23.12.2013).

Õppused jagunevad kontrollõppuseks, mille käigus kontrollitakse õppusele kaasatud ametnike teadmisi ja oskusi õppusel lavastatud sündmuse lahendamisel ning õppusel läbi mängitava sündmuse mõistes asjassepuutuvate protseduuride toimimist ja vajalike ressursside piisavust ning harjutusõppuseks, mille käigus kinnistatakse ametnike poolt eelnevalt teooria käigus omandatud sündmuse lahendamise alased teadmised praktikas. Kui kontrollõppuse raames vaadatakse isikkoosseisu valmisolekut mingi konkreetse sündmuse lahendamiseks, siis harjutusõppus on pigem suure väljaõppeprotsessi üks osa. Inimese hoiakuid ja käitumist ei muuda teoreetilise loenguvormi käigus kuuldu ja kogetu. Tema hoiakud ja tegutsemisviisid muutuvad alles siis, kui ta on saanud neid praktikas rakendada. Teoriakoolitusele peab alati järgnema praktiline tegevus, mida juhendatakse ning millele antakse tagasiside, alles seejärel avaldab õpitu mõju paremale sooritusele igapäevatoos (Preston, 2009: 41).

Vormiliselt võib õppuse korraldamisel läbi viia teabevahetusõppust, staabiõppust, väliõppust ja kompleksõppust (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 382, 23.12.2013). Antud õppuse vormid on väikeste variatsioonidega levinud enamikes euroopa riikides, erinevad vaid õppuste nimetused. Näiteks inglased liigitavad õppuseid seminarõppused, lauaõppused, kontrollpost õppused ja väliõppused (The Exercise...1998).

Õppuse korraldamisel eristatakse Politsei- ja Piirivalveameti õppuste korraldamise juhendi kohaselt järgnevaid etappe:

- 1) õppuse ettevalmistamise juhtimine;
- 2) õppuse läbiviimise juhtimine;
- 3) õppuse korraldusmeeskonna moodustamine ning korraldusmeeskonna liikmete ülesannete määramine õppuse ettevalmistamisel ja õppuse läbiviimisel;
- 4) õppuse ettevalmistusse ja läbiviimisse asjassepuutuvate PPA struktuuriüksuste ning ametnike kaasamine, sh nende õppusel osalemise eesmärgi, osalemise mahu ning ülesande määramine;
- 5) vajadusel õppuse ettevalmistusse ja läbiviimisse asjassepuutuvate asutuste ja isikute kaasamine, sh nende õppusel osalemise eesmärgi, osalemise mahu ning ülesande määramine;
- 6) õppuse sihtrühma, kes täidavad õppusel mängija funktsiooni, määramine;
- 7) õppuse dokumentatsiooni koostamine;

- 8) õppuse korraldamiseks määratud eelarve kasutuskava koostamine, kus on lahti kirjutatud õppuse ettevalmistamise ja läbiviimisega seotud kulud, sh eraldi on välja toodud majanduskulud ja personalikulud;
- 9) vajadusel õppusel osalejatele koolituste korraldamine valmistamiseks nad ette õppusel osalemiseks;
- 10) väliõppuse korraldamisel võimaliku õppuse läbiviimise ala või koha määramine ning antud ala või koha kasutamise kooskõlastamine asutuse või isikuga, kes omab või haldab õppuse läbiviimiseks planeeritud ala või kohta, kelle igapäevategevust õppuse korraldamine antud alal või kohas võib oluliselt häirida või kellel on oma vastutusalast tulenevalt oluline teada õppuse läbiviimisest antud alal või kohas;
- 11) õppuse ala või koha ettevalmistamine õppuse läbiviimiseks ning õppuse lõppedes õppuse alal või kohas õppuse eelse seisukorra taastamine;
- 12) vajadusel õppuse kontrollkeskuse, kus õppuse ajal toimub korraldusmeeskonna poolt õppuse läbiviimise juhtimine, ettevalmistamine;
- 13) väliõppuse korral õppuse sidekorralduse ettevalmistamine, sh eraldi sideskeem õppuse mänguosa ja korraldusmeeskonna jaoks;
- 14) vajadusel õppuse logistika korraldamine;
- 15) väliõppuse korral õppusel osalejate ohutuse tagamine;
- 16) õppusel osalejate õppuse eelse instrueerimise tagamine;
- 17) õppusel osalejate märgistuse tagamine;
- 18) õppuse hindamise tagamine;
- 19) vajadusel õppuse vaatlejate koosseisu määratlemine ning vaatlejate programmi koostamine;
- 20) vajadusel õppuse ettevalmistamisest ja läbiviimisest avalikkuse teavitamine (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 382, 23.12.2013).

Õppuse korraldamiseks moodustatakse korraldusmeeskond, mille koosseisu kuuluvad õppuse juht, mängujuht, ohutusjuht, logistikajuht ja hindamisjuht (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 382, 23.12.2013).

Politsei- ja Piirivalveameti õppuste korraldamise juhendi paetükis VI loetletakse õppuse dokumentatsioon: 1) läbiviimise juhend, 2) juhtimise juhend, 3) hindamisjuhend, 4) logistika

juhend, 5) ohutusjuhend, 6) hindamisaruanne, 7) kokkuvõte (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 382, 23.12.2013). Lõputöö koostamise seisukohalt omavad koostatavatest dokumentidest suurimat tähtsust hindamisaruanne ja kokkuvõte, kuna nendes dokumentides kajastub informatsioon, mida tuleb õppusel osalenud isikkoosseisule saadud teadmiste kinnistamise eesmärgil peegeldada.

Hindamisjuhendi koostab hindamisjuht iga õppuse korral, lähtudes parimatest siseriiklikest ja rahvusvahelistest praktikatest ja meetodikatest, hindamisjuhend tehakse vähemalt 2 nädalat enne õppuse algust kättesaadavaks hindajatele, õppuse mängijatele seda kättesaadavaks ei tehta (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 382, 23.12.2013).

Hindamisaruanne sisaldab:

- 1) hindajate positiivseid ja negatiivseid tähelepanekuid mängijate tegevuse kohta;
- 2) õppusel esilekerkinud probleemide kirjeldust koos probleemide tekkimise põhjendusega;
- 3) hindajate ettepanekuid vastava sündmuse lahendamise valmisoleku parandamiseks, sh vajadusel eraldi ettepanekud regulatsioonide ja juhendite koostamise või täiendamise kohta, õppusel mängija funktsioonis osalenud ametnike oskuste ja teadmiste täiendamise kohta, sündmuse lahendamiseks vajaliku varustuse ja tehniliste vahendite arendamise ning täiendamise kohta, hindajate ettepanekuid järgmiste analoogsete õppuste korraldamise kohta ning muud olulist informatsiooni (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 382, 23.12.2013).

Hindamisaruande koostab õppuse hindamisjuht koos hindajatega kahe kuu jooksul pärast õppuse toimumist (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 382, 23.12.2013).

Õppuse kokkuvõte sisaldab: 1) õppuse nimetus, 2) õppuse aeg ja koht, 3) õppuse stsenaariumi lühikirjeldus, 4) õppuse eesmärgid 5) õppusel esilekerkinud probleemide kirjeldus koos probleemide tekkimise põhjendusega, 6) õppuse järeldused, 7) õppusel osalenud asutuste ja isikute nimekiri, 8) õppuse kulude ülevaade, 9) muu oluline informatsioon (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 382, 23.12.2013).

Õppuse kokkuvõtte koostatakse ühe kuu jooksul pärast õppuse hindamisaruande valmimist ja kooskõlastatakse õppuse korraldamisel osalenud PPA struktuuriüksuste ning asutuste ja isikutega. Õppuse kokkuvõtte koostamise korraldab õppuse juht.

Õppuse kokkuvõtte tehakse pärast kooskõlastamist kättesaadavaks kõigile õppuse korraldamisel osalenud PPA struktuuriüksustele ning asutustele ja isikutele (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 382, 23.12.2013).

Politseile on Eesti Vabariigi territooriumil alaliselt ja ajutiselt viibivate isikute turvalisuse tõstmiseks pandud mahukad ülesanded, mille täitmiseks on isikkoosseisule vaja tagada asjakohane ja professionaalne väljaõpe. Väljaõpet koordineerib PPA- s personalibüroo koolitus- ja arendustalitus koostöös prefektuuride, osakondade, büroode ja nende allstruktuuriüksustega. Valdkondi arendavate struktuuriüksuste põhimäärused panevad üksustele kohustuse koondada valdkonnapõhised väljaõppe vajadused ning koordineerida valdkonnapõhist väljaõpet. Valdkonnaülese väljaõppe koordineerimise eest vastutab KKPO kriisiohjebüroo. Praktilise väljaõppe ehk õppuste korraldamist reguleerib PPA- s õppuste korraldamise juhend, mis käsitleb küll õppuste ettevalmistavat ja läbiviivat faasi, kuid ei sätesta õppuste järeluste rakendamist. Uurides paralleelselt PPA ja Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuste õppuseid reguleerivaid dokumente nähtub, et kaitseväge on erinevalt politseist pidanud vajalikuks reguleerida ka õppuste järeluste rakendamist. Nimetatud dokumendis on õppuste juhile pandud kohustus tekkinud puudustele lisada parandusettepanekud, mis peavad sisaldama tegevuste kirjeldust puuduse kõrvaldamiseks ning nimetama ka tegevust ellu viiva organisatsiooni või üksuse (Taktikaõppuste...2009). Ameerika kaitsejõudude süsteemis on aga välja töötatud programm järeluste rakendamiseks tegelemiseks ning antud programmi koordineerib eraldi üksus, mida nimetatakse „Center of Army lessons learned“ (Army...1997) PPA-s on ajavahemikul 2011-2013 õppuste järeluste rakendamine olnud reguleerimata, millest tulenevalt puudub õppustel ilmnenud probleemidega tegelemisel kindel järjepidevus. Õppuste käigus harjutatakse küll eelnevalt politsei baasõppes või hiljem teoreetilises täiendõppes saadud teadmisi, kuid lähtudes eelpool viidatud kogemusliku õppe refleksiooniteooriast ei muutu selline läbiharjutamine kinnistunud teadmiseks, kui seda õppusel osalejatele tagasi ei peegeldata ega analüüsita.

2. EMPIIRILINE UURING

2.1 Eesmärk ja uurimisülesanded

Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada aastatel 2011 - 2013 PPA-s toimunud ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste käigus esinenud korduvad probleemid ning puudused, õppuste järelduste rakendamise praktika puuduste kõrvaldamiseks, samuti teha ettepanekuid järelduste rakendamiseks ja puuduste kõrvaldamiseks.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on püstitanud järgmised uurimisülesanded:

- 1) kaardistada 2011 - 2013 läbi viidud ressursimahukate sündmuste lahendamise õppustel esinenud korduvad probleemid;
- 2) välja selgitada PPA senine praktika ressursimahukate sündmuste lahendamise õppustel esinenud probleemide kõrvaldamiseks;

2.2 Meetod, valim ja protseduur

Empiirilise uurimuse läbi viimiseks küsiti luba PPA uurimistööde kooskõlastamise komisjonilt. Uurimus viidi läbi kahes osas. Esmalt kasutati andmete kogumiseks dokumendianalüüsi, mille käigus analüüsiti ressursimahuka sündmuse lahendamise õppuseid kirjeldavaid dokumente. Dokumendianalüüsi eesmärgiks on õppustel esinenud korduvate probleemide tuvastamine ja ülevaate saamine seni järelduste rakendamiseks kasutatud meetmetest. Uuritava valimi moodustavad 2011. - 2013. aastal PPA-s läbi viidud ressursimahuka sündmuse lahendamise õppuse hindamiskokkuvõtted ja õppuste järelduste rakendamisega seotud dokumentatsiooni (Lisa 1- õppuste loetelu).

Teise andmekogumismeetodina viidi läbi poolstruktureeritud intervjuu. Intervjuu on ainulaadne andmekogumise meetod, sest siin ollakse uuritavaga vahetus keelelises interaktsioonis. Suurimaks eeliseks peetakse ainekogumise paindlikkust (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2004:191) Intervjueeritavate käest küsiti nõusolek ja saadeti küsimused enne intervjuu toimumist tutvumiseks e-mailile (intervjuu küsimused Lisa 2). Intervjueeritavaid intervjueeriti neile sobival

ajal ja kohas. Intervjuu läbiviimiseks kulub orienteeruvalt 1 tund. Intervjuud salvestati diktofoniga ja hiljem transkribeeriti. Intervjuusid analüüsiti kasutades kvalitatiivset sisuanalüüsi. Intervjueeritavad on andnud nõusoleku oma seisukohtade ja intervjuude transkriptsioonide avaldamiseks. Intervjuude helisalvestised on autori valduses.

Intervjueeritavate valimi moodustamise tingimuseks oli vähemalt kolme õppuse korraldamise ja vähemalt kolmel õppusel osalemise kogemus perioodil 2011-2013. Valimi esinduslikkuse ja tasakaalustatuse eesmärgil moodustati valim selliselt, et sinna kuuluks eksperdid erinevatest prefektuuridest, PPA-st ja Sisekaitseakadeemiast, kuna antud valimi valiku põhimõttel on hõlmatud Eesti vastava valdkonna kompetents. Valimi moodustasid prefektuuride kriisiohjokeskustes töötavad ametnikud, kelle ülesandeks prefektuuris on muuhulgas ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste korraldamine ja järeltulete rakendamine, lisaks Sisekaitseakadeemia õppejõud (endine Lääne prefektuuri kriisireguleerija) ning PPA korralduspoliitoseiosakonna kriisiohjebüroo juht.

2.3 Dokumendianalüüs

Analüüsi käigus selgitatakse välja 2011 - 2013 ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste käigus tehtud sarnaste vigade korduvus, samuti selgitatakse välja samateemalised parandusettepanekud. Analüüsi käigus viiakse probleemid ja ettepanekud üldistusastmele, et vältida õppuse käigus läbimängitava sündmuse liigist tulenevat liigset spetsiifikat ning detailsust.

2011. aasta õppuste olulisemad järeltule

Koolitused ja väljaõpe:

- 1) jätkata äkkrünnaku alaste õppuste ja koolituste korraldamist; nii teooria kui ka praktilised harjutused, koolitused peaksid keskenduma erinevatele sihtrühmadele;
- 2) korraldada politsei poolt juhitud ressursimahukate sündmuste juhtimise väljaõpe, olulisel kohal ressursside planeerimine, infoliikumine;
- 3) jätkata ametkondadevaheliste koostöökoolituste läbi viimist;
- 4) tagada kõigile esmareageerijatele lõhkematerjalide ohutuse baaskoolituse läbi viimine;
- 5) tõsta ametnike teadmisi kaartide ja GPS-seadmete kasutamisest;
- 6) sisse viia välijuhtide tsentraalne koolitus taseme tõstmiseks ja ühtlustamiseks;

- 7) jätkata maastikuotsingu alaste õppuste ja koolituste läbi viimist;
- 8) jätkata raadioside koolitustega, keskendudes raadiojaama ja lisaseadmete kasutamisele, sidekorraldusele ja raadioside etiketile,
- 9) tõsta politsei operatsioonide juhtimisega kokkupuutuvate ametnike teadlikkust merepääste sündmuste lahendamise spetsiifikas;
- 10) tõsta Piirivalvevaldkonna esmareageerijate ja juhtimisstruktuuride teadlikkust politsei sündmustele reageerimise spetsiifikas ja koostööküsimustes.

Arendustegevus – regulatsioonide ja meetodikate väljatöötamine:

- 1) välja töötada PPA välijuhtimise kord;
- 2) kehtestada õppuste korraldamise meetodiline alus (PPA siseregulatsioonina);
- 3) välja töötada PPA otsingute juhendmaterjal (peab kajastama nii otsinguid maismaal, siseveekogudel kui ka rannikualal);
- 4) kaasajastada juhendmaterjal politsei tegevusest äkkrünnaku sündmuse korral;
- 5) välja töötada evakuatsiooni läbi viimise meetodiline juhendmaterjal;
- 6) välja töötada staabitöö protseduuride juhendmaterjal.

Varustusega seonduvad ettepanekud:

- 1) soetada esmareageerijate raadiojaamadele lisavarustusena kuularid;
- 2) arendada välijuhtide sõidukeid, esmast operatiivset juhtimiskeskonna loomisvõimalust silmas pidades;
- 3) soetada täiendavaid ballistilisi komplekte äkkrünnakule reageerimise võimekuse tõstmiseks;
- 4) tagada raadiojaamade reserv sündmuse juhtidele;
- 5) leida ühtne lahendus sündmuskohal töötavate erariides PPA teenistujate eristamiseks kõrvalistest isikutest (vestid, käepaelad vms);
- 6) tagada reageerijate isikukaitse- ja enesekaitse varustus arvestades reageerimisspetsiifikat.

2012. aasta õppuste olulisemad järeldused

Koolitused ja väljaõpe:

- 1) jätkata raadioside koolitustega, keskendudes sidevahendite kasutamisele, sidekorraldusele ja raadioside etiketile, samuti tuleb rõhku pöörata sideskeemide kiirele väljatöötamisele ressursimahukate sündmuste lahendamisel;

- 2) korraldada politsei poolt juhitud ressursimahukate sündmuste juhtimise väljaõpe nii teoorias kui ka praktiliste staabiharjutustena;
- 3) jätkata äkkrünnaku teemaliste koolituste ja õppuste läbiviimisega. prefektuurides korraldada rohkem äkkrünnaku sündmuse lahendamise seotud õppepäevi patrullidele ja välijuhtidele. viia läbi reageerivale isikkoosseisule pehme ballistilise kilbi koolitus. kõik koolitused viia läbi koos teoreetilise ja praktilise osaga;
- 4) tutvustada reageerijatele dokumenti „päästesündmusel osalevate riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning isikute koostöö kord“;
- 5) korraldada koolitused, tõstmaks isikkoosseisu teadlikkust lõhkematerjalidega seotud ohtudest;
- 6) korraldada koolitused, tõhustamaks politseiametnike teadmisi ja oskusi gps seadmete ja kaartide kasutamisel maastikuotsingute teostamisel;
- 7) jätkata ametkondadevaheliste koostöökoolituste läbi viimist;
- 8) korraldada välijuhtide tsentraalne koolitus taseme tõstmiseks ja ühtlustamiseks;
- 9) läbi koolituste tõsta politsei operatsioonide juhtimisega kokkupuutuvate ametnike teadlikkust merepääste sündmuste lahendamise spetsiifikast;
- 10) läbi koolituste tõsta piirivalvevaldkonna esmareageerijate ja juhtimisstruktuuride teadlikkust politsei sündmustele reageerimise spetsiifikast ja koostöküsimustest;

Arendustegevus – regulatsioonide ja meetodikate väljatöötamine:

- 1) töötada välja PPA välijuhtimise kord;
- 2) PPA siseregulatsioonina välja töötada õppuste korraldamise meetodiline juhend või kord;
- 3) töötada välja siseregulatsioon erinevate struktuuriüksuste ja ka regiooniüleste jõudude operatiivsemaks kaasamiseks;
- 4) PPA siseregulatsioonina välja töötada otsingute juhendmaterjal (sh peab kajastama nii otsinguid maismaal, siseveekogudel kui ka rannikualal);
- 5) kaasajastada juhendmaterjali politsei tegevus äkkrünnaku korral;
- 6) töötada välja evakuatsiooni läbiviimise meetodiline juhendmaterjal /regulatsioon;
- 7) PPA siseregulatsioonina välja töötada staabitöö protseduurid.

Varustusega seonduvad ettepanekud:

- 1) soetada esmareageerijate raadiojaamadele lisavarustusena kõrvakuularid;

- 2) tagada raadiojaamade reserv ja valmisolek ressursimahuka sündmuse lahendamiseks sündmust juhtivale staabile;
- 3) töötada välja süsteem ning soetada vajalikud tarvikud sündmuse lahendamisel osalevate ametnike eristamiseks kõrvalistest isikutest.

2013. aasta õppuste olulisemad järelused

Koolitused ja väljaõpe:

- 1) jätkata raadioside koolituste läbiviimist, erilist rõhku pöörata isikkoosseisu teadlikkuse tõstmisel võimalustel, mis aitavad sidekvaliteeti tõsta halva leviga piirkondades;
- 2) läbi koolituste tõsta taktikalise ja operatiivse juhtimistasandi teadlikkust ressursimahukate korras kirjeldatud staabitöö funktsioonidest ning nende rakendamise vajalikkusest (ülesannete jaotus, delegeerimine);
- 3) jätkata taktikalise ja operatiivse juhtimistasandi koolitamist operatiivinfo liikumise vajalikkusest ning võimalustest (erinevad sidekanalid, toimiva info liikumise skeemi koostamine koos info liikumise kanali ning intervalliga);
- 4) läbi siseteavituse tõsta esmareageerijate teadlikkust oma prefektuuri logistilise toe kaasamise võimalustest ning logistilise toe hetkevõimekusest ressursimahuka sündmuse lahendamisel;
- 5) korraldada koolitus ressursi efektiivselt kasutamiseks taktikalise ja operatiivse astme juhtimistasanditele. Töötada välja õppematerjal (võimalusel õppevideo) ressursihaldusest;
- 6) turvataktika instruktoritel käsitleda TORC2 raames ning teistel turvataktika treeningutel järgnevat teemasid: liikumine formatsioonid, hoonesse/ruumi sisenemine, ballistilise kilbi kasutamine;
- 7) jätkata operatiivteenistuste koostöökoolituste läbiviimist või korraldada muu koolitus, kus ühe teemana käsitletakse sündmuskoha planeerimist ressursimahukal sündmusel kolme peamiselt kaasatava ametkonna (politsei, pääste, kiirabi) vaates;
- 8) kaasata prefektuurides korraldatavatele koolituspäevadele koostööpartnereid (ka demineerijaid), tutvustamaks varustust ja võimalusi, mida politsei saab kasutada äkkrünnaku sündmuse lahendamisel ning tõstmaks politseiametnike teadlikkust kurjategija tegutsemisest mittetulenevatest ohtudest nagu näiteks tulekahju levik;
- 9) läbi sisekoolituse tõsta taktikalise ja operatiivse juhtimistasandi teadlikkust erinevate failiedastusvõimaluste kohta, mobiiltelefoni positsioneeringu tulemuse edastamiseks

operatiivteabetalitusest sündmuskohastaapi ning tagada prefektuuridele väljastatud kriisikohvri kompleksus ning vajadusel kättesaadavus ja kasutamine ka töövälisel ajal.

- 10) koostöös kaitseliidu ja kaitsevägega korraldada koolitusi isikkoosseisu topograafiliste teadmiste tõstmiseks;
- 11) kaasata piirivalvekordonite juhte kriisireguleerimismeeskondade koolitustele. Kordonite juhtidel korraldada LCC² - de teadlikkuse tõstmiseks teabepäevi;
- 12) läbi sisetevituse tõsta isikkoosseisu teadlikkust teenistukoera kasutamise eeldustest;
- 13) läbi sisekoolituste tutvustada reageerijatele erinevaid igapäevatöös vajalikke siseregulatsioone.

Arendustegevus – regulatsioonide ja meetodikate väljatöötamine:

- 1) luua kiirreageerimise võimekus kõigis neljas prefektuuris, ühtlustada üksuse liikmete väljaõpe ja varustus (sealhulgas ka raskekilbid ja –vestid, kiivrid);
- 2) PPA-l sõlmida kootöölepe asutusega, kes oleks suuteline tagama 24/7 juurdepääsu elektroonilistele kaartidele, mida on võimalik mistahes Eesti piirkonna kohta välja printida mõõtkavas 1:20000;
- 3) piirivalvekordonitel töötada välja koostöö-, raadioside- ja info liikumise põhimõtted naaberkordonite vahel piirivahejuhtumite korral;
- 4) prefektuurides korraldada koostööseminare teemal koostöövõimalused piirivalvekordonite ja korrakaitsepolitsei vahel.

Varustusega seonduvad ettepanekud:

- 1) Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusel (SMIT) kaardistada värviliste A3 formaati printivate printerite füüsilised asukohad Eesti politseis ja tagada vähemalt üks eelpool kirjeldatud tingimustele vastav printer igasse politseijaoskonda ning prefektuuri hoonesse, selliselt et printerile oleks tagatud juurdepääs ka töövälisel ajal (maastikuotsinguteks vajalike kaartide väljatrükkimiseks).

Ajavahemikul 2011 - 2013 korraldatud õppuste korduvad järeldused

² LCC- Piirivalve piirkondlik koordinatsioonikeskus

Tabel 1. PPA-s ajavahemikul 2011 - 2013 korraldatud ressursimahukate sündmuste lahendamise õppustel korduvad järeldused

Nr	Teema	2011	2012	2013
1	Äkkrünnak	Jätkata väljaõppe läbiviimist	Jätkata väljaõppe läbiviimist	Jätkata väljaõppe läbiviimist, kaasata ka koostööpartnereid nendepoolse vaate tutvustamiseks
2	Ressursimahukate sündmuste juhtimine	Korraldada juhtimisalane väljaõpe	Korraldada juhtimisalane väljaõpe	Staabitöö funktsioonide, info liikumise vajalikkuse ja võimaluste, ressursihalduse koolitamine ressursimahukate sündmuste lahendamist juhtivatele ametnikele
3	Ametkondadevaheline koostöö	Jätkata väljaõppe läbiviimist	Jätkata väljaõppe läbiviimist	Jätkata läbiviimist või korraldada muu koolitus, kus tutvustatakse reageerivale isikkoosseisule sündmuskoha planeerimist politsei, pääste ja kiirabi vaates
4	Lõhke-materjalid	Korraldada esmareageerijatele lõhkematerjalide baaskoolitus	Korraldada lõhkematerjalide koolitus isikkoosseisule	
5	Maastiku-otsing	Ametnike teadlikkuse tõstmine GPS seadmete ja kaartide kasutamisel	Ametnike teadlikkuse tõstmine GPS seadmete ja kaartide kasutamisel	Korraldada isikkoosseisu topograafiakoolitusi, koolitajad kaitsevägi ja kaitseliit
6	Väljuhtimine	Korraldada tsentraalne väljuhtimise koolitus taseme tõstmiseks ja ühtlustamiseks	Korraldada tsentraalne väljuhtimise koolitus taseme tõstmiseks ja ühtlustamiseks	
7	Raadioside	Jätkata raadioside koolitustega, keskendudes raadiojaama ja lisaseadmete kasutamisele, sidekorraldusele ja raadioside etiketile	Jätkata raadioside koolitustega keskendudes sidevahendite kasutamisele, sidekorraldusele ja raadioside etiketile, samuti tuleb rõhku pöörata sideskeemide kiirele väljatöötamisele ressursimahukate sündmuste lahendamisel	Jätkata raadioside koolituste läbiviimist, erist rõhku pöörata isikkoosseisu teadlikkuse tõstmisel võimalustel, mis aitavad sidekvaliteeti tõsta halva leviga piirkondades
8	Merepääste	Tõsta politsei operatsioonide juhtimisega kokkupuutuvate ametnike teadlikkust merepääste sündmuste lahendamise spetsiifikast	Läbi koolituste tõsta politsei operatsioonide juhtimisega kokkupuutuvate ametnike teadlikkust merepääste sündmuste lahendamise spetsiifikast	
9	Piirivalve	Tõsta Piirivalvevaldkonna esmareageerijate ja juhtimisstruktuuride teadlikkust politsei sündmustele reageerimise spetsiifikast ja koostööküsimustes	Läbi koolituste tõsta piirivalvevaldkonna esmareageerijate ja juhtimisstruktuuride teadlikkust politsei sündmustele reageerimise spetsiifikast ja koostööküsimustest	Kaasata piirivalvekordonite juhte kriisireguleerimismeeskondade koolitustele. Kordonite juhtidel korraldada kordoni isikkoosseisu teadlikkuse tõstmiseks teabepäevi

Andmeid analüüsid on autor jõudnud järeldusele, et ajavahemikul 2011- 2013 on õppuste järeldest kajastatud sarnaseid vajadusi ning probleemkohti, seejuures aastatel 2011 ja 2012 on parandusettepanekud enamuses ka sõnastuse osas kattuvad. 2013 aastal on probleemide sõnastust muudetud ning parandusettepanekud on detailsemalt lahti kirjutatud, kuid sisulises mõttes on suures ulatuses tegemist samade probleemide väljatoomisega, kui 2011 ja 2012 aastal. Autori hinnangul on probleemide püstitus 2011 ja 2012 aasta õppuste järeldest sõnastatud liialt suure üldistusega, millest tulenevalt paljud probleemid korduvad ka järgnevatel aastatel. Näiteks teema „Ressursimahukate sündmuste juhtimine“ on kahel järjestikusel aastal sõnastatud: „Korraldada väljaõpe“. Selliselt püstitatud lahendusettepaneku raames on raske teha konkreetseid tegevusi olukorra parandamiseks, kuna ressursimahukate sündmuste juhtimine ei ole üks kindel tegevus, mida on võimalik harjutades selgeks saada, vaid hõlmab endas kogumit paljudest erineva valdkonnaga seotud tegevustest. 2013 aastal on sama teemapüstitus lahti kirjutatud ning detailsemalt esile toodud, mis võimaldab planeerida konkreetsemaid tegevusi ja korraldada väljaõpet, mis toetab probleemide kõrvaldamist.

Ajavahemikul 2011 - 2013 korraldatud õppuste järeldeste rakendamine

PPA-s on 2012 aastal välja antud peadirektori korraldus „2011. aastal toimunud koostööõppuste järeldeste tegevuskava“. Tegevuskavas on 2011 aastal toimunud ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeldestest püütud lisaks sündmuse liigi spetsiifikast tulenevatele probleemidele lahendada ka alljärgnevatel teemasid, mis hõlmavad ressursimahukate sündmuste lahendamise põhimõtteid üldisemalt, olenemata ressursimahuka sündmuse liigist:

- 1) **Eesmärk:** hädaolukorra lahendamise juhtimisstruktuuride töökorraldus on kokku lepitud. **Tegevus:** leppida kokku PPA ja Päästeameti (kui kõige tõenäolisema hädaolukorra lahendamise juhtasutusega) hädaolukorra lahendamise juhtstruktuuride erinevate tasandite omavaheline tööjaotus ja koostada vastav töökord.
- 2) **Eesmärk:** maastikuotsingute läbi viimine toimub ühtse metoodika alusel. **Tegevus:** töötada välja maastikuotsingute (maismaa + siseveekogud) läbi viimise metoodiline juhendmaterjal ja vastavasisuline koolitusprogramm.
- 3) **Eesmärk:** ametnikud oskavad kasutada raadiosidevahendeid, tunnevad sidepidamise põhimõtteid ja peavad kinni operatiivinfo liikumise reeglitest. **Tegevus:** uuendada raadioside kord ja valmistada ette koolitusprogramm, mis sisaldab nii sidepidamise- kui ka operatiivinfo

liikumise põhimõtteid. (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori korraldus nr 325, 18.07.2012).

2012. aastal on PPA-s välja antud peadirektori korraldus „Tegevuskava äkkrünnaku laadsetele sündmustele reageerimise valmisoleku ja reageerimisvõimekuse tõstmiseks“, mis kajastab samuti tegevusi ressursimahukate sündmuste lahendamise õppustest tulenevate probleemide lahendamiseks:

- 1) **Eesmärk:** PPA-s on välja töötatud/kaasajastatud äkkrünnaku laadsetele sündmustele reageerimist toetavad siseregulatsioonid, juhendmaterjalid ja koolitusprogrammid. **Tegevus 1:** kaasajastada juhendmaterjal „Politsei tegevus äkkrünnaku korral“ ja töötada välja erinevate sihtgruppide koolitusprogrammid (operatiivjuhid, väljuhid, esmareageerijad). **Tegevus 2:** Töötada välja politsei ressursimahukate sündmuste juhtimise koolitusprogramm. **Tegevus 3:** töötada välja sündmuste juhtimise koolitusprogramm, milles keskendutakse politsei poolt juhitud hädaolukordade juhtimisele. **Tegevus 4:** moodustada töörühm PPA väljuhtimise kontseptsiooni välja töötamiseks, sh vastavasisuliste regulatsioonide ja väljaõppe programmide koostamiseks ning rakendamiseks. **Tegevus 5:** töötada välja juhendmaterjal esmareageerijatele meediaga suhtlemiseks sündmuskohal. **Tegevus 6:** Üle vaadata spetsialiseeritud üksuste kaasamise õiguslik raamistik ja vajadusel viia sisse muudatused.
- 2) **Eesmärk:** PPA ametnike läbitud koolitused toetavad kõrgendatud ohuga ja/või ressursimahukatele sündmustele reageerimist ja nende juhtimist (koolitus). **Tegevus 1:** korraldada regulaarselt taktikakoolitusi esmareageerijatele äkkrünnaku-laadsetele sündmustele reageerimise valmisoleku tagamiseks. **Tegevus 2:** viia läbi sihtgruppide põhised koolitused äkkrünnaku-laadsetele sündmustele reageerimise valmisoleku tagamiseks (operatiivjuhid, väljuhid, esmareageerijad). **Tegevus 3:** viia läbi ressursimahukate politseioperatsioonide juhtimise koolitused vähemalt kõigile KRM-i liikmetele. Koolituste aeg 2012 II kvartal. **Tegevus 4:** viia läbi KRM-i liikmetele sündmuste juhtimisealased koolitused, milles keskendutakse politsei poolt juhitud hädaolukordade juhtimisele. **Tegevus 5:** viia läbi kõigile esmareageerijatele ohutuskoolitus, milles käsitletakse tegutsemist sündmuskohal lõhkematerjalidest, ohtlikest ainetest ja tulekahjust tingitud ohtude korral. **Tegevus 6:** viia läbi ametkonnasiseseid ja ametkondadevahelisi õppuseid, mille käigus keskendutakse politsei sündmuste lahendamisele ja koostööpartnerite kaasamisele.

Tegevus 7: ametkondade vaheliste koostöökoolituste, sündmuste juhtimise koolituste ja -õppuste läbi viimise jätkamine kõigis prefektuurides. (Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori korraldus nr 324, 17.07.2012).

Dokumendianalüüsi käigus analüüsiti kahekümne kaheksa ressursimahuka sündmuse lahendamise õppuse kokkuvõtet ning kahte õppuste järelduste rakenduskava. Õppuste kokkuvõtteid analüüsides tõi autor välja õppuste hindajate poolt fikseeritud probleemkohad ning parandusettepanekud, mis kordusid valimi moodustanud õppustel kahel või isegi kolmel aastal. Analüüsist selgus, et kõik korduvad probleemid olid seotud väljaõppega. Enamus väljaõppealastest ettepanekutest olid seotud kogu politsei sündmustele reageeriva isikkoosseisu teadlikkuse tõstmisega, kuid märgiti ära ka juhtimistasandite juhtimisalase koolituse vajadus. 2012. aastal koostatud ressursimahukate õppuste järelduste rakendamise tegevuskavades on arvestatud õppuste hindamiskokkuvõtetes kajastatud korduvate probleemidega. Tahaplaanile on jäänud merepääste ja piirivalve valdkonda puudutavad probleemkohad. Autor on arvamusel, et merepääste ja piirivalve valdkonda puudutavad probleemkohad ei kajastu dokumentides, kuna õppuste järelduste tegevuskavad on koostatud kriisireguleerimise büroos ning sellest tulenevalt jäid ettepanekud tegemata teadmiste vähesuse tõttu antud valdkonnas. Piirivalve liideti politseiga 2010 aastal, sellest tulenevalt oli uue struktuuri olemus ja tegevused tegevuskavade koostamise ajal kriisireguleerimise büroo ametnikele alles võõrad. 2013. aastal uusi tegevuskavasid koostatud ei ole, kuna probleemkohad on jäänud samaks ning 2011. aastal toimunud ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järelduste rakendamise tähtajad ulatuvad mõningatel juhtudel 2014. aastasse. Järelduste rakendamise tegevuskavades väljatoodud tegevustest on teostatud veidi üle poole. Ülejäänud tegevused on tulenevalt tähtaegade pikendamisest jätkuvalt teostamisel. Analüüsi käigus tegi autor tähelepaneku, et seoses pikkade tähtaegadega on tekkinud vajadus tegevuskavades väljatoodud tegevused üle vaadata ning ümber hinnata. Näiteks tegevus: „Üle vaadata spetsialiseeritud üksuste kaasamise õiguslik raamistik ja vajadusel viia sisse muudatused“ ei ole tänasel päeval enam sellisel kujul aktuaalne, kuna PPA on organisatsioonina olnud pidevas muutumises ning käesoleval hetkel on struktuur teine, kui vajaduse kirjeldamise hetkel. Mõned spetsialiseeritud üksused on omavahel liidetud ning toodud keskjuhtimise alt prefektuuri koosseisu, millest tulenevalt on muutunud ka nende üksuste kaasamise protsess.

Samade probleemide kordumise põhjusena võib dokumentatsiooni analüüsi alusel välja tuua asjaolu, et ressursimahukate sündmuste lahendamise õppused on oma olemuselt kriisireguleerimise õppused, mistõttu on mitmed hindajate poolt esile tõstetud puudused ja parandusettepanekud kriisireguleerimise valdkonnast, see tähendab PPA valdkonnaülesed. Lõputöö teoreetilises osas tõi autor välja, et iga valdkonna koolitusvajaduste hindamine, õppemeetodi valik ja väljaõppe korraldamine on valdkonda arendava struktuuriüksuse ülesanne, samade asjade eest valdkonnaülesete koolitusvajaduste osas vastutab aga kriisiohjebüroo. Käesoleval hetkel töötab PPA kriisiohjebüroos kolm kriisireguleerimise töösuuna eksperti, kaks operatiivteabe töösuuna eksperti ja büroo juht. Õppuste järeluste tegevuskavast tulenevad ülesanded on töö- ning ajamahukad ning valdavas enamuses on ülesannete täitmine suunatud kriisiohjebüroole. Sellest tulenevalt on autori hinnangul tekkinud olukord, kus ametnike vähesuse tõttu tegeletakse 2013. aastal jätkuvalt 2011. aasta ressursimahukate õppuste järelustest tulenevate probleemide lahendamisega, jättes ootele 2012. aastal ning 2013. aastal ilmnenuid uued kitsaskohad.

2.4 Intervjuu

Intervjuu eesmärk oli välja selgitada ekspertide hinnang ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeluste rakendamisele PPA-s. Samuti sooviti välja selgitada ekspertide seisukohad õppuste järeluste rakendamise reguleerimisvajaduse kohta. Eksperte küsitleti ka õppuste ettevalmistava ja läbiviiva faasi osas, et selgitada välja õppuste järeluste seoseid õppuste teemavaliku ja mahuga. Samuti koguti ekspertide seisukohad ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeluste paremaks rakendamiseks.

Intervjueeritavate valimisse kuulusid järgmised PPA eksperdid, kes ajavahemikul 2010 - 2013 on korraldanud ressursimahuka sündmuse õppuseid:

- 1) Põhja prefektuuri kriisiohjakeskuse kriisireguleerija Marko Ild;
- 2) Ida prefektuuri kriisiohjakeskuse juht Alar Karu;
- 3) Lõuna prefektuuri kriisiohjakeskuse operatiivteabeteenistuse juht Künter Pedosk;
- 4) Sisekaitseakadeemia Politsei- ja Piirivalvekolledži assistent Rene Murumaa (endine Lääne prefektuuri kriisireguleerimisteenistuse vanem);
- 5) Politsei- ja Piirivalveameti kriisiohjebüroo juht Marti Magnus.

Valim on esinduslik, kuna valimisse kuuluvad eksperdid, kes korraldavad ressursimahuka sündmuse lahendamise õppuseid prefektuurides. Lisaks kuulub valimisse ametnik, kes koordineerib prefektuurides korraldatavaid õppuseid keskselt, samuti ametnik, kes on tegelenud ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste korraldamisega prefektuuris, kuid hetkel töötab Sisekaitseakadeemia Politsei- ja Piirivalvekolledžis, õpetades politseiametniku baasõpet omandavatele ametnikele sama temaatikat.

Ekspertide hinnangul on õppuste korraldamise protsess käesoleval hetkel segane ning tulenevalt raamistiku puudumisest kuni 2013 aastani, on õppuseid korraldatud väga erinevalt ning erineva tasemega. 2012 aasta lõpus kinnitatud PPA õppuste korraldamise juhend annab küll ühtse suuna õppuste korraldamiseks kõigis prefektuurides, kuid tulenevalt eelnimetatud juhendi uudsusest, ei ole seal kirjeldatud põhimõtted veel praktikas juurdunud.

Õppuste mahtusid hindavad eksperdid erinevalt. Viiest eksperdist nelja väitel korraldatakse ressursimahukaid õppuseid liiga suurelt, harjutades läbi nii sündmuse juhtimise, koostöö, kui ka taktikalised komponendid. Sellest tulenevalt kirjutatakse ekspertide hinnangul juba stsenaariumit koostades õppuse kulgu sisse vead, mis õppuse käigus kindlasti tehakse. Ekspertide pakutud lahendus antud probleemile on väikesemahulised harjutused, mille käigus õpitakse ressursimahuka sündmuse lahendamise erinevaid komponente, ning vaid kord aastas, peale harjutuste läbimist, korraldatakse mahukas õppus, mille käigus saavad reageerijad harjutatud osad kokku panna ja neist terviku moodustada. Ühe eksperdi hinnangul täidavad õppused oma väljaõppelist eesmärki just sellisel kujul nagu neid hetkel praktikas läbi viiakse. Väikesemahuliste harjutuste eesmärgi täidab tema hinnangul TORK (tegevus ohtliku ründe korral) koolitus ja teised prefektuurides korraldatavad koolitused.

Ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeltunde rakendamist PPA-s nimetavad kõik küsitletud eksperdid üksmeelselt puudulikuks. Probleemina tuuakse välja asjaolu, et õppuste järeltunde rakendamine on käesoleval hetkel reguleerimata, mistõttu ei jõua õppuste järeltundes tehtud ettepanekud realiseerimisse sellisel mahul nagu vajalik oleks. Õppuste järeltunde rakendamise reguleerimise detailide osas on eksperdid eriarvamusel. Osaliselt pakutakse ideena välja regulatsiooni koostamist, mis kirjeldaks sõnaselgelt tegevused ja toimingud järeltunde elluviimiseks, osaliselt aga nähakse reguleerimises töökorralduslikku kokkulepet, mis ei oleks

niivõrd jääk ning võimaldaks õppuste järeldest tehtud ettepanekuid prioritseerida ning aja või vahendite puudumisel probleemiga tegelemist edasi lükata.

Ekspertide hinnangul võib ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeldest rakendamise valdkonnas rahule jääda tänase praktikaga osas, mis puudutab varustuse soetamist ning regulatsioonide täiendamist või uute regulatsioonide väljatöötamist, reformimist vajaks aga järeldest rakendamine isikkoosseisu täiendõppe läbiviimisel, kuna see on töö- ja ajamahukaim protsess kogu järeldest rakendamise valdkonnas.

Ekspertid on ühisel arvamusel, et Sisekaitseakadeemia vastava eriala õppejõude tuleks kaasata PPA õppuste protsessi. Õppejõudude kaasamisel saaksid pedagoogid ülevaate hetkel kasutatavast praktikast ning näeksid ka probleemkohti, mida tuleks politseinike väljaõppes parandada. Ekspertide hinnangul oleks pedagoogide kaasamise suurimaks väärtuseks asjaolu, et õppejõud saaksid reaalsest politsei praktikast võtta sisendeid Politsei- ja Piirivalvekolledži baasõppesse, millest tulenevalt oleksid tänased kadetid ja tulevased PPA töötajad paremini ette valmistatud lahendamaks ressursimahukaid sündmuseid.

Ekspertide hinnangul on suurimaks väljakutseks ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeldest tulenevate koolitusvajaduste rakendamine täna töötavate ametnike seas. Üks ekspert näeb selles valdkonnas lahendust, andes kogu täiendõpe üle PPA-lt Sisekaitseakadeemia Politsei- ja Piirivalvekolledžile. Samas mõonab ta, et praegusel hetkel puudub ka kolledžil vajalik hulk ekspertidest koolitajaid. Lahendusena näeb ekspert külalislektorite kaasamist täiendõppe protsessi. Teiste ekspertide hinnangul tuleb täiendõpet läbi viia siiski PPA sisekoolitustena, kaasates kolledži ekspertteadmisi pedagoogika valdkonnas õppemeetodite valimisel ja koolituskavade koostamisel. Ekspertid on üksmeelel, et täiendõppe sisendid, koordineerimine ja kontroll täiendõppe läbiviimise osas peab tulema PPA- s valdkonda reguleerivalt keskuksusest, koolitusi viivad läbi aga prefektuurid.

Kahe eksperdi hinnangul tuleb üle vaadata PPA väljaõppe praktika tervikuna, kuna kasutusel olev praktika ei toeta ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeldest tõusetunud koolitusvajaduste jõudmist PPA koolituskavasse, mille koostajaks ja haldajaks on PPA administratsiooni personalibüroo koolitus- ja arendustalitus.

Ühise nimetajana võib ekspertide hinnangutest välja tuua järgnevad punktid:

- õppuste temaatika ning mahu ülevaatamise vajadus;

- tihedam seotus PPA teoreetilise ning praktilise väljaõppe vahel;
- õppuste järeltuste rakendamise reguleerimise vajadus;
- Sisekaitseakadeemia Politsei- ja Piirivalvekolledži kaasamise vajadus PPA praktilisse täiendõppesse.

KOKKUVÕTE

Käesolevas lõputöös uuriti PPA-s korraldatavate ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuseid ja õppuste järeluste rakendamist. Töö teoreetilises osas käsitles autor PPA täiendõppe aluseid ning koolituskava loomise süsteemi nii teoreetilise kui ka praktilise väljaõppe aspektist. Teoreetilises osas nähtub, et politsei põhitöö valdkondade koolitusvajadused koondatakse valdkondi arendavate struktuuriüksuste poolt ning edastatakse PPA administratsiooni personalibüroo koolitus- ja arendustalitusele, ühtse koolituskava koostamiseks. Valitsemisala arengukavast, valitsemisala tegevuskavast ja asutuse tegevuskavast tuleneb PPA-le kohustus korraldada ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuseid. Õppuseid hinnatakse ning õppuste kokkuvõtetes tuuakse välja järelused ja ettepanekud, mis väga suures ulatuses hõlmavad koolitusvajadusi. Õppuste järeldest tulenevad koolitusvajadused ei jõua aga asutuse järgneva aasta koolituskavasse ning neid koolitusi korraldatakse vastavalt võimalustele.

Dokumendianalüüsist nähtus, et õppuste järelused on sõnastatud liialt suure üldistusastmega ning selliselt sõnastatud järeluste põhjal on keeruline konkreetseid, probleemide kõrvaldamisele orienteeritud tegevusi ellu viia. Valimis kajastatud perioodil on koostatud kaks järelduste rakenduskava, milles määratletud ülesanded ei ole tänaseni täies mahus ellu viidud.

Ekspertintervjuudes kajastus sama problemaatika, mis oli välja toodud ka töö teoreetilises osas ning dokumendianalüüsis. Ekspertide hinnangul on õppuste korraldamise- järelduste rakendamise-, ning koolituse protsessi vaja reformida, viies põhitöövaldkondade koolitusvajadustest tulenevate ja ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeldest tulenevate koolituste korraldamine samadele alustele. Samuti nägid eksperdid vajadust Sisekaitseakadeemia Politsei- ja Piirivalvekolledži ekspertteadmise rakendamist õppuste korraldamise ning koolituste läbiviimise protsessi.

Käesoleva töö erinevates peatükkides käsitletu põhjal on ilmnunud vajadus arendada ja tõhustada ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeluste rakendamise protsessi. Sellega

seoses ka koolitustegevust, sealhulgas õppuste korraldamist tervikuna, et vältida edaspidi olukorda, kus ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste kokkuvõtete tegemisel konstateeritakse fakti, et taaskord on ilmnunud sarnased puudused, mis eelnevatel aastatel.

Lõputöö tulemusena vastab autor püstitatud uurimisküsimustele järgmiselt:

- 1) 2011 – 2013 aastal korraldatud ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste kokkuvõtetes ilmnevad korduvad probleemid ning ettepanekud, mis näitab, et kolme aasta jooksul ei ole järelduste rakendamisega piisavalt tegeletud või on järelduste rakendamise aeg pikk ning käesoleva ajani vältav protsess, mille üle ei teostata tõhusat järelevalvet.
- 2) Dokumendianalüüsist ning ekspertintervjuudest selgub, et ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järelduste rakendamise praktika ei ole käesoleval hetkel järjepidev ega jätkusuutlik. Autori hinnangul tegeletakse õppuste järelduste rakendamisega selles ulatuses, mis on hädavajalik ning edasilükkamatu. Järelduste rakendamine varustuse soetamise vaates toimib vastavalt eelarveliste vahendite olemasolule. Järelduste rakendamine regulatsioonide uuendamise ja uute regulatsioonide koostamise vaates toimib samuti vastavalt võimalustele, kuid on siiski pidevas töös olev protsess. Väljaõpet puudutav õppuste järelduste rakendamise valdkond on aga reguleerimata ja seetõttu ka puudulikult teostatud.

Lõputöö tulemusena teeb autor ettepaneku ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järelduste süstematiseeritumaks ning jätkusuutlikumaks rakendamiseks järgnevalt (visualiseeritud lõputöö esimeses lisas):

1. reguleerida ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järelduste rakendamine töökorraldusliku kokkuleppena PPA struktuuriüksuste vahel, samuti Sisekaitseakadeemia Politsei- ja Piirivalve kolledžiga;
2. grupeerida iga kalendriaasta lõpus ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeldused valdkondade kaupa ning tutvustada järeldusi vastavat valdkonda arendavale struktuuriüksusele;
3. valdkonda arendaval struktuuriüksusel arvestada oma valdkonda puudutavate ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeldustega, valdkonna arendusvajadusi koondades, samuti järgneva kalendriaasta koolituskavasse oma valdkonda puudutavate koolitusvajaduste esitamisel;

4. ressursimahukate sündmuste lahendamise õppuste järeldest tulenevate koolituste planeerimisel teha koostööd Sisekaitseakadeemia Politsei- ja Piirivalvekolledžiga parimate õppemeetodite ja optimaalse koolituse mahu määramiseks;
5. sisendite saamiseks politsei baasõppe õppekavasse, tuleb kaasata Sisekaitseakadeemia Politsei- ja Piirivalvekolledži vastava eriala õppejõude õppuste ettevalmistamisele, läbiviimisele ja hindamisele.

Lõputöö kirjutamise käigus on autor jõudnud järeldusele, et käsitletava teemaga seoses tuleks uurida Sisekaitseakadeemia Politsei- ja Piirivalvekolledžis õpetatava politseiametniku baasõppe ning PPA- s teostatava politseiametnike täiendõppe integreerimise võimalusi ühtsesse õppekavasse.

SUMMARY

Title of the thesis is Managing exercises of resource-intensive incidents: organizing and implementing findings in 2011-2013. Case Estonian Police and Border Guard Board. The thesis consists of 44 pages. The purpose of the thesis was to investigate how exercises of resource-intensive incidents are organized and how the findings received from exercises are implemented in Estonian Police and Border Guard Board (PPA). Moreover, the purpose was to propose a solution how problems disclosed during the exercises could be solved more effectively.

Accordingly, the research questions were: 1) were there recurrent problems found during resource-intensive exercises organized during 2011-2013 2) what kind of practice has PPA in solving the problems disclosed during the exercises.

The research problem was approached via qualitative data collection methods: document analysis and semi-structured interviews. The sample consisted of summaries of resource-intensive exercises organized during 2011-2013 and implementation plans made basing on the exercise findings. Semi-structured interviews were conducted, consisting of five interviews of officers organizing resource-intensive exercises in police prefectures, one interview with an officer responsible for coordinating the organizing activities of exercises in PPA and an interview with an instructor of the particular field working in Estonian Academy of Security Sciences, who was earlier organizing resource-intensive exercises in PPA.

As a result of the study, recurring problems and improvement suggestions of resource-intensive exercises organized during 2011-2013 were mapped. Moreover, author investigated how the findings received from exercises are being applied and further provided a solution for more effective implementation of exercise findings.

Author has been working in Police since 2003 and since January 2011 as Leading Public Order Officer in Crisis Management Bureau of Public Order Police Department dealing with organizing and conducting resource-intensive exercises.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

„Army Regulation 350- 28“ U.S.A kaitseväe regulatsioon treeningõppuste korra muutmiseks
09.12.1997. Army Publishing Directorate kodulehelt
http://www.apd.army.mil/jw2/xmldemo/r350_28/main.asp#p02-10 välja otsitud 26.04.2014.

Avalike teenistujate koolitus ja arendamine... Avalik teenistus kodulehelt
<http://www.avalikteenistus.ee/index.php?id=10660> välja otsitud 17.01.2014

Emergency planning and preparedness... Gov.uk kodulehelt <https://www.gov.uk/emergency-planning-and-preparedness-exercises-and-training> välja otsitud 17.04.2014

Hirsjärv, S., Remes, P. ja Sajavaara, P. 2007. Uuri ja kirjuta [Tutki ja kirjoita]. Tõlge eesti keelde: I. Kraav, T. Kuurme, U. Kala, M-L. Laherand, V. Maansoo ja J. Orn. Kirjastus Medicina. (Originaal on publitseeritud Kustannusosakeyhtiö Tammi 2004)

Hädaolukorra seadus 15.06.2009, jõustunud 01.04.2014 – RT I 2009, 39, 262

Ild, M. 2011. Eksinud publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Ild, M. 2011. SAR otsingu- ja päästetööd publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Ild, M. 2013. Ruila raba 2013 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Ild, M. 2013. Äkkrünnak publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Karm, M. 2007. Eesti täiskasvanukoolitajate professionaalsuse kujunemise võimalused. Publitseerimata doktoritöö. Tallinna ülikool

Karu, A. 2011. Kütuserong 2011 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Karu, A. 2011. Laager publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Karu, A. 2011. SAR, Narva- Jõesuu publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Karu, A. 2012. Arestimaja publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Karu, A. 2012. Evakuatsioon 2012 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Karu, A. 2013. Leia meid 2013 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Karu, A. 2013. Piirivahejuhtum 2013 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Karu, A. 2013. Äkki 2013 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Kutseõppeasutuse seadus 12.06.2013, jõustunud 01.09.2013 – RT I 02.07.2013, 1

Link, I. 2013. Pantvang 2013 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Murumaa, R. 2011. Sügis 2011 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Märja, T., Lõhmus, M ja Jõgi, L 2003 Andragoosika raamat õppimiseks ja õpetamiseks.
Kirjastus Ilo

Naarits, O. 2013. Preedi 2013 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Pajumäe, A. 2011. Arestimaja evakuatsiooniõppus publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Pajumäe, A. 2012. AM 2012 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Pedosk, K. 2011. Ahja 2011 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Pedosk, K. 2011. Kirna 2011 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Pedosk, K. 2012. Kellatorm 2012 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Pedosk, K. 2012. Sooblane 2012 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Pedosk, K. 2013. Põrguhavva 2013 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Pedosk, K. 2013. Värska saabas publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Politsei ja piirivalve seadus 06.05.2009, jõustunud 01.01.2010, osaliselt 01.01.2012 – RT I 2009, 26, 159

Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 26.12.2013 käskkiri nr 1.1-1/385. Kättesaadav Politsei- ja Piirivalveameti dokumendihaldussüsteemis DELTA. 17.01.2014

Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 15.07.2013 käskkiri nr 1.1-1/247. Kättesaadav Politsei- ja Piirivalveameti dokumendihaldussüsteemis DELTA. 17.01.2014

- Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 23.12.2013 käskkiri nr 1.1-1/382. Kättesaadav Politsei- ja Piirivalveameti dokumendihaldussüsteemis DELTA. 30.03.2014
- Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 24.11.2010 käskkiri nr 1.1-01/10/496. Kättesaadav Politsei- ja Piirivalveameti dokumendihaldussüsteemis Postipoiss. 30.03.2014
- Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 11.05.2012 käskkiri nr 1.1-1/181. Kättesaadav Politsei- ja Piirivalveameti dokumendihaldussüsteemis DELTA. 30.03.2014
- Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 05.05.2011 käskkiri nr 1.1-01/11/180. Kättesaadav Politsei- ja Piirivalveameti dokumendihaldussüsteemis Postipoiss. 30.03.2014
- Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori korraldus nr 325, 18.07.2012. Kättesaadav Politsei- ja Piirivalveameti dokumendihaldussüsteemis DELTA. 19.02.2014
- Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori korraldus nr 324, 17.07.2012. Kättesaadav Politsei- ja Piirivalveameti dokumendihaldussüsteemis DELTA. 19.02.2014
- PPA struktuuriüksuste tegevuskavad 2011. Politsei- ja Piirivalveameti sisevõrgust <http://ppa-siseveeb.polsise/organisatsioon/tegevuskavad/tegevuskavad-2011.dot> välja otsitud 07.03.2014.
- PPA tegevuskava 2013. Politsei- ja Piirivalveameti sisevõrgust <http://ppa-siseveeb.polsise/dotAsset/479561.pdf> välja otsitud 07.03.2014.
- Preparation, Conduct and Evaluation of Exercises to test Preparedness for a Nuclear or Radiological Emergency. Juhendmaterjal tuuma- ja kiiritusõnnetuse sündmuse lahendamise valmisoleku harjutuse ettevalmistamiseks, läbiviimiseks ja hindamiseks. International Atomic Energy Agency kodulehelt http://www-pub.iaea.org/MTCDD/Publications/PDF/Exercise2005_web.pdf välja otsitud 23.04.2014.
- Preston, A. 2009. Balancing training and development programmes for your team. Emerald Group Publishing Limited
- Riigikogu 17.06.2008 otsus nr RT I 2008, 25, 165
- Saar, P. 2011. Äkkrünnak 2011 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Saar, P. 2012. Big Boat 2012 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Siseministeriumi 2011 tegevuskava. Politsei- ja Piirivalveameti sisevõrgust <http://ppa-siseveeb.polsise/piirivalve/piirivalve-arendus/planeerimine/sim-tegevuskava/index.dot> välja otsitud 07.03.2014.

Siseministeriumi 2012 tegevuskava. Politsei- ja Piirivalveameti sisevõrgust <http://ppa-siseveeb.polsise/piirivalve/piirivalve-arendus/planeerimine/sim-tegevuskava/index.dot> välja otsitud 07.03.2014.

Siseministeriumi 2013 tegevuskava. Politsei- ja Piirivalveameti sisevõrgust <http://ppa-siseveeb.polsise/piirivalve/piirivalve-arendus/planeerimine/sim-tegevuskava/index.dot> välja otsitud 07.03.2014.

Siseministri 27.07.2009 määrus nr 27. Kättesaadav www.riigiteataja.ee. 30.03.2014

Sweitzer, H. F. ja King, M. A. Edukas praktika õppimine kogemuse kaudu [The Successful Internship: Transformation and Empowerment in Experiential Learning]. Tõlge eesti keelde: E. Nõmm. Tartu Ülikooli Kirjastus. (Originaal on publitseeritud Copyright Cengage Learning Inc 2004)

„Taktikaõppuste korraldamise juhend“. Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste juhendmaterjal. Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste kodulehelt <http://www.ksk.edu.ee/wp-content/uploads/2011/01/Taktika%C3%B5ppuste-korraldamise-juhend-2009.pdf> välja otsitud 23.04.2014.

Tammann, M., Rohuniit, R. 2012. EU CREMEX 2011 rahvusvaheline kriisireguleerimisõppus publitseerimata politseitegevuste lühikokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

„The Exercise Planners Guide“. Inglismaa 1998 aasta õppuste korraldamise juhend. Inglismaa valitsuse kodulehelt https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/61087/the-exercise-planners-guide.pdf välja otsitud 26.04.2014.

Timusk, E. 2011. Väinameri 2011 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

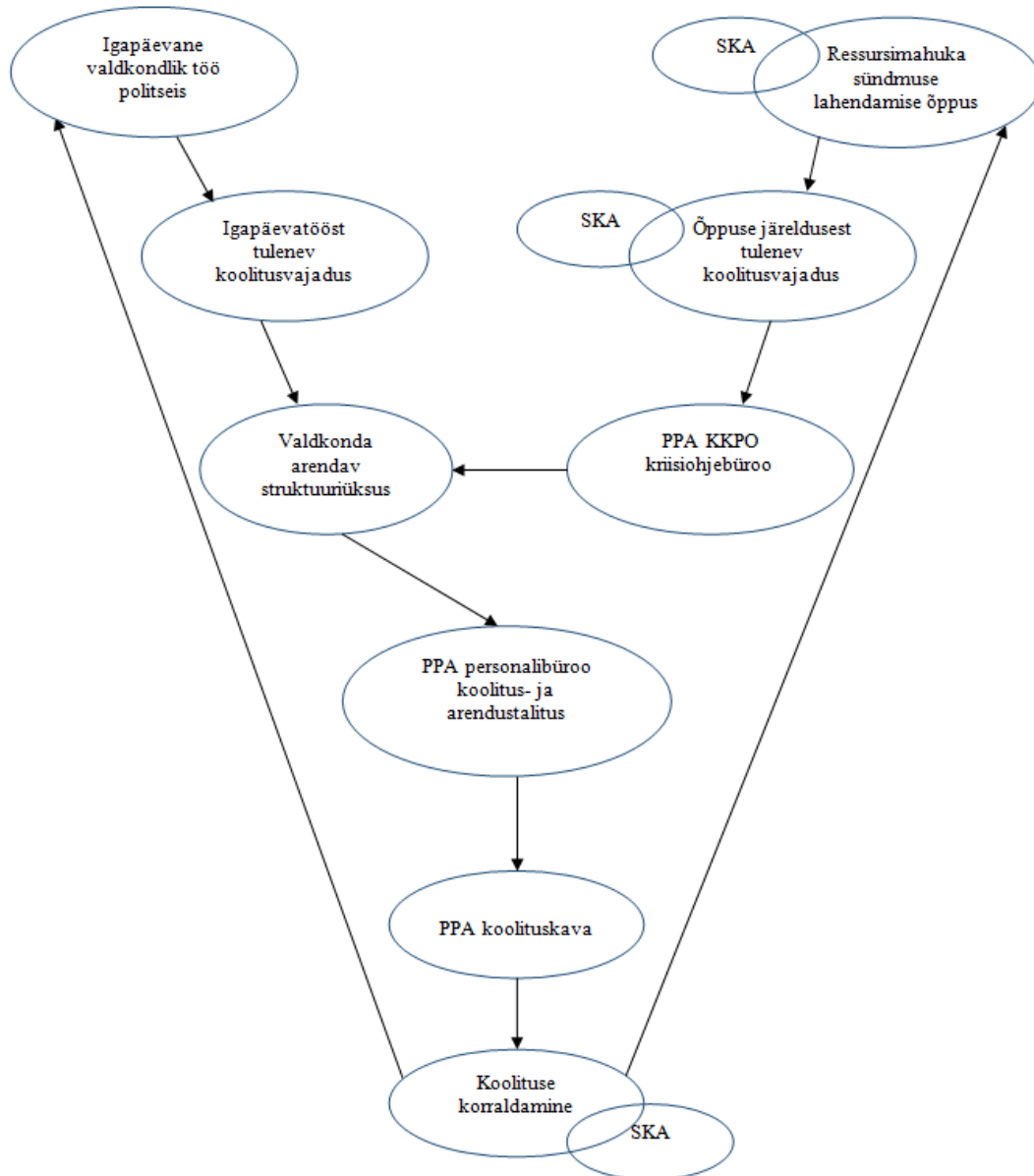
Timusk, E. 2012. Angry Birds 2012 publitseerimata kokkuvõte. Politsei- ja Piirivalveamet

Täiskasvanute koolituse seadus 10.11.1993, jõustunud 01.09.2013 – RT I 1993, 74, 1054

Valitsemisala arengukava 2011-2014. Siseministeeriumi kodulehelt

<https://www.siseministeerium.ee/17410/> välja otsitud 07.03.2014.

LISA 1: KOOLITUSKAVA TEKKE PROTSESSI JOONIS

Joonis 1

Joonisel on kujutatud igapäevatööst tulenevate ning õppuste järeldest tulenevate koolitusvajaduste integreerimine ühtsesse koolituskavasse katkematu ringlusena. Katkematu ringlus tähendab koolitusvajaduste koondamist, koolitamist ning saadud teadmiste kasutamist praktikas, kas igapäevatöös või ressursimahuka sündmuse lahendamise õppusel ning ka realselt asetleidnud ressursimahuka sündmuse lahendamisel. Tähis SKA märgib Sisekaitseakadeemia integreeritust visualiseeritud ringluse protsessi.

LISA 2: ANALÜÜSITUD DOKUMENTIDE LOETELU

Tabel 2 Dokumentide loetelu

Toimumise aeg	Osalenud prefektuurid	Õppuse nimetus
2011	Põhja, Lõuna, Ida ja Lääne	EUCREMEX 2011 rahvusvaheline kriisireguleerimisõppus
2011	Põhja	Kütuserong 2011
2011	Põhja	Äkkrünnak 2011
2011	Põhja	SAR otsingu- ja päästetööd
2011	Põhja	Arestimaja evakuatsiooniõppus
2011	Ida	Eksinud
2011	Ida	SAR, Narva- Jõesuu
2011	Ida	Laager
2011	Lõuna	Ahja 2011
2011	Lõuna	Kirna 2011
2011	Lääne	Sügis 2011
2011	Lääne	Väinameri 2011
2012	Põhja	AM 2012
2012	Põhja	Big Boat 2012
2012	Põhja ja Ida	Evakuatsioon 2012
2012	Ida	Arestimaja
2012	Lõuna	Kellatorm 2012
2012	Lõuna	Sooblane 2012
2012	Lääne	Angry Birds 2012

Toimumise aeg	Osalenud prefektuurid	Õppuse nimetus
2013	Põhja	Ruila raba 2013
2013	Põhja	Pantvang 2013
2013	Põhja	Äkkrünnak
2013	Ida	Leia meid 2013
2013	Ida	Piirivahejuhtum 2013
2013	Ida	Äkki 2013
2013	Lõuna	Põrguhavva 2013
2013	Lõuna	Värsksa saabas
2013	Lääne	Preedi 2013

Koostamise aeg	koostaja	Dokumendi nimetus
2012	PPA KKPO kriisireguleerimise büroo	2011. a toimunud koostööõppuste järelmite tegevuskava
2012	PPA KKPO kriisireguleerimise büroo	Tegevuskava äkkrünnaku laadsetele sündmustele reageerimise valmisoleku ja reageerimisvõimekuse tõstmiseks

LISA 3: INTERVJUU STRUKTUUR

Intervjuude eesmärgiks on välja selgitada intervjuueeritava arvamus ja hinnangud õppuste korraldamise efektiivsuse suurendamiseks ning õppuste järelduste parimaks rakendamiseks.

1. Kui paljudel õppustel olete osalenud korraldajana?
2. Kui paljudel õppustel olete osalenud reageerijana?
3. Kuidas hindate õppuste korraldusprotsessi PPA-s?
4. Millele olete tuginenud õppuste korraldamisel (metoodikad, kogemused, varasem praktika jm)?
5. Kuidas hindate õppuste mahtusid ja teemade valikut?
6. Palun kirjeldage teie arvates peamisi probleeme PPA õppuste korraldamisega seonduvalt?
7. Millised on teie ettepanekud õppuste korraldamise paremaks muutmiseks (et õppused täidaksid paremini oma eesmärgi)?
8. Kui suurt rolli näete prefektuuridel õppuste järelduste rakendamisel?
9. Kas õppuste järelduste rakendamine peaks oleme reguleeritud?
10. Millised on teie ettepanekud õppuste järelduse paremaks rakendamiseks?
11. Milline on teie nägemus Sisekaitseakadeemia lülitamisest õppuste järelduste rakendamise protsessi?